

A szárazságban a gombák is sínylődnek

Az elmúlt két hónap alatt, azaz február vége óta egy szűk hét, március utolsó hete volt csapadékos, az időszak többi részében csak elvétve alakult ki itt-ott jelentéktelen eső, zápor. Kimondhatjuk: sajnos aszály van, és – a meteorológiai prognózisok alapján – április végéig nem várható változás. Az ilyen időjárást nemcsak a kalászos gabonák, a kórokozók (különösképpen a gombák) se kedvelik. Kivételt képez ez alól a lisztharmatgomba, amely egy ideig jól tűri a szárazságot is, de tudjuk, nem ez a legveszélyesebb károsítója kalászosainknak.

1. kép. „Hasban” az árpakalász (Szekszárd, 2026. április 22.)

Az őszi árpa a zászlóslevél kifejlődése–„kalász hasban” stádiumnál tart (1. kép), délen helyenként már bújik a kalásza. A búza két-három szárcsomós fejlettségű, néhol már látható a zászlóslevele. Az állományok legnagyobb problémája a vízhiány. Hogy ezt mennyire jól viselik, az függ a termőhelyi és talajadottságoktól, a tápanyag-ellátottságuktól és egyebektől.

Árpabetegségek: Az árpaterületek zömén a növény egészséges, szórványosan, egyes állományokban előfordul jelentősebb **lisztharmat**fertőzöttség (2. kép). Fogékonyabb fajtákban a **törperozsda** uredotelepei elvétve észlelhetők (3. kép), a fertőzöttség szintje nem éri el a védekezési küszöböt. Összességében legfőljebb közepes rozsdanyomás várható. A levélfoltosságok szinte teljesen fől számolódtak. A **hálózatos foltosság**nak és a **rinhospóriumos betegség**nek egy-egy tünete elvétve

2. kép. Súlyos lisztharmat-fertőzöttség az árpanövények tövén 2026. április 22-én

itt-ott megtalálható. A továbbiakban a rinhosporiózis valószínűleg teljesen eltűnik, a hálózatos foltosság – amennyiben májustól csapadékosra fordulna az idő – mérsékelt megbetegedést még előidézhet. A virágzás végéig nem kell számítani a **ramuláriás betegség** tüneteinek megjelenésére. Hogy utána mi lesz, az a májusi csapadékviszonyoktól függ. A betegség járvány esetén is csak mérsékelt (1 t/ha-t meg nem haladó) kárt okoz, ám járványos föllépésének az idén igen kicsi a valószínűsége.

3. kép. Törperozsda uredotelepei árpalevélen 2026. április 16-án Szekszárdon

Búzabetegségek: A **sárgarozsda** föllépésére nem kell számítani. Előreláthatólag a **vörösrozsda** se lesz jelentős kártételi tényező. Jelenleg az állományok többsége még teljesen mentes tőle, és egyelőre az időjárás se kedvez neki. A **szeptória** az alsó, mára leszáradt leveleken maradt, nem tudott „fölkapaszkodni” az új növedékre. A továbbiakban aligha kell számolni vele. A váltógazdálkodásos (nem monokultúrás) búzaterületek a **pirenofóras levélfoltosság** kórokozójától még mentesek.

Fertőződésük csak csapadékos időben indulhat meg. Számottevő megbetegedést egyelőre csak a **lisztharmat** okoz, de az is csak elvétve, leginkább a Kisalföldön. A **kalászfuzáriózis** föllépésének esélyeit latolgatni még nem érdemes, azt a kalászoslási és még inkább a virágzási időszak csapadékviszonyai fogják majd eldönteni.

4. kép. Belső (genetikai) eredetű foltosodás tünete a búza középső levelein

Ez az az időszak, amikor egyes búzafajták levelén **belső (genetikai) eredetű foltosodás** tünetei jelennek meg (4. kép). Ezeket a tüneteket egyesek előszeretettel tévesztik össze a gombás eredetű levélfoltosságok tüneteivel. De hogyan lehet eldönteni melyikkel állunk szemben? Először is: a genetikai eredetű foltosodás mindig a középső levélemeleteken a legerősebb, a gombás pedig alul, és fölfelé haladva látványosan csökken. Másodszor: az időjárás két hónapja egyáltalán nem kedvez a gombás fertőzéseknek. Harmadszor: a szeptória okozta foltokban mindig ott vannak a kórokozó tűszúrásnyi, fekete termőképletei a piknídiumok, pirenofórátünetek pedig egyelőre csak a búza-monokultúrákban fordulnak elő.

Állati kártevők: A vetésfehérítő bogaraknak kikeltek az első lárváik (5. kép). A tömeges lárvakelés ideje hamarosan elérkezik.

5. kép. Vörösnakú árpabogár lárvája árpalevélen 2026. április 22-én Szekszárdon

Védekezés: Az idén nem az a fő kérdés, hogy hányszor kell védekezni, hanem az, hogy kell-e egyáltalán. Erre a kérdésre azonban így, általánosságban nem, csakis a konkrét esetek ismeretében lehet határozott választ adni. Nézzünk akkor néhány szempontot, ami segíthet a döntéshozatalban.

A kalászos gabonák termésének maximalizálása szempontjából a felső levelek épségének megóvása kiemelkedően fontos feladat. A felső leveleknek már kisebb mértékű fertőzöttsége is kimutatható termésvesztést okozhat, súlyos megbetegedésük tonnákban megnyilvánuló veszteséghez vezethet. Ez utóbbitól – úgy néz ki – az idén nem kell tartani.

A kalászfuzáriózis – elsősorban a toxinszennyezés révén – inkább a búzát veszélyezteti, az árpára csak a legkritikusabb esztendőkből jelent nagyobb veszélyt. Ez a mostani év nem tűnik ilyennek.

Árpavédelem: A lomb védelmére, elsősorban a törperozsda és a ramuláriás betegség elhárítására koncentrálnak. A védekezésnek most, a zászlóslevél kiterülésekor van itt az ideje. Célszerű a kalászhányás előtt elvégezni, mert a nagyméretű, szálkás kalász sok permetszert fölfog a levelek előtt, csökkentve ezzel a lombvédelem hatékonyságát. A védekezésre kombinált (2-3 hatóanyagú) készítményeket használunk (mefentriflukonazol + protiokonazol, fenpikoxamid + protiokonazol, benzovindiflupir + protiokonazol, mefentriflukonazol + fluxapiroxad, fluxapiroxad + piraklostrobin stb.).

Búzavédelem: A felső levelek védelmének optimális időpontja abban az esetben, ha a kalászfuzáriózis leküzdésére külön védekezést nem tervezünk, a zászlóslevél kiterülésekor – kalászhányás kezdetén van. A zászlóslevél kiterülésekor csak a leghosszabb hatástartamú szerek (pl. benzovindiflupir + protiokonazol, piraklostrobin + fluxapiroxad) jelentenek biztos megoldást, egyéb készítményekkel (mefentriflukonazol + piraklostrobin, azoxistrobin + difenokonazol, tebukonazol + trifloxistrobin, bixafén + protiokonazol stb.) célszerű várni a kalászosítás kezdetéig.

Ha tervezünk külön kalászvédelmet, akkor azt mindenképpen a teljes virágzás idején tegyük, lehetőleg triazol-kombinációkkal (protiokonazol + mefentriflukonazol vagy protiokonazol + tebukonazol). Előtte, a felső levelek védelmét pedig a zászlóslevél kiterülésekor végezzük, ne várjuk meg a kalászosítást. Nem jó megoldás a kettőt (a felső levelek védelmét és a kalászvédelmet) összevonni, és egy köztes időpontra (kalászosítás vége – virágzás kezdete) tenni. Inkább döntsük el, hogy melyik a fontosabb, és annak megfelelően vagy csak a lombvédelmet vagy csak a kalászvédelmet végezzük el azok optimális időpontjában. Úgy néz ki, az idén nem lesz túl nagy kockázata annak, ha a fővirágzáskor egyetlen védekezéssel a kalászfuzáriózis elhárítására összpontosítunk. Ez elegendőnek tűnik a várhatóan csak gyöngye és késői fertőzéssel fenyegető levélbetegségek ellen is.

Szekszárd, 2026. április 23.

Dr. Füzi István
c. egyetemi docens
Széchenyi István Egyetem

AKMK Növénytudományi Tanszék
Mosonmagyaróvár